

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ВАКУЛЬТЕТ
Кафедра лісівництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного
факультету

[Signature] /доц. Калинич І.В./

[Signature] червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З
ЛІСОВОЇ ТАКСАЦІЇ ТА ЛІСОВИХ КУЛЬТУР

Рівень вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство
Освітня програма	Лісове господарство
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної практики з «Лісової таксації та лісових культур» для здобувачів вищої освіти галузі знань **20 Аграрні науки та продовольство** спеціальності **205 Лісове господарство** освітньої програми **Лісове господарство**.

Розробники: к.с.-г.н., доц., доцент кафедри лісівництва Задорожний А.І.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *лісівництва*

протокол № 10 від «27» червня 2025 р.

Завідувач кафедри Потіш Л.А.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 10 від «27» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Потіш Л.А.

1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин –90	3	3
Вид підсумкового контролю: диференційований залік Форма підсумкового контролю:здача індивідуального звіту та усне опитування	Семестр:	
	6	6
	Практичні (семінарські):	
	-	-
	Самостійна робота:	
	30	60

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної практики – закріпити теоретичні знання, отримані здобувачами під час вивчення курсу «Лісова таксація та лісові культури». Під час проходження практики студенти опановують навички користування лісотаксаційними приладами та інструментами, знайомляться із сучасними технологіями, практично вивчають технологію та нормативи лісооблікових робіт, а також освоюють найбільш прогресивні методи оцінки лісосічного фонду та заготовленої лісопродукції.

Крім того, практикум передбачає вивчення методик вирощування садивного матеріалу деревних рослин та його використання для створення лісових насаджень, проведення технічного приймання лісокультурних робіт і природного поновлення, інвентаризації лісових культур та оцінювання їх якості, догляду за лісовими культурами, а також переведення лісових культур у категорію ділянок вкритих лісовою рослинністю.

Практика спрямована на формування у студентів практичних навичок проведення польових та камеральних робіт, що забезпечує комплексне закріплення теоретичних знань і готовність до самостійної професійної діяльності.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню у здобувачіввищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

Знання та розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК7)

Прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК 10).

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 12)

Фахові компетентності:

Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання (ФК 3).

Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів (ФК 4).

Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел, передового виробничого досвіду (ФК 5)

Здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію (ФК 7)

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Передумовами проходження практики «Лісової таксації та лісових культур» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): Вища математика, Біометрія, Дендрологія, Геодезія; Лісознавство; Лісові культури; Лісова таксація.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Лісове господарство», проходження практики повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей	ПРН-6
Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності	ПРН-7
Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог	ПРН-8
Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання	ПРН-9
Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази	ПРН-10
Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і роботи аргументовані висновки	ПРН-11
Вміти належно використовувати відповідну комп'ютерну техніку та програмне забезпечення, що мають відношення до лісової таксації, лісовпорядкування та мисливствознавства	ПРН-20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження практики «Лісової таксації та лісових культур»:

Очікувані результати навчання з практики	Шифр ПРН
Знання та розуміння: стандарти та методики лісової таксації, одиниці та способи вимірювання дерев і деревостанів; методи створення, інвентаризації та догляду за лісовими культурами; роль таксації та культур у сталому лісокористуванні.	ПРН-6, ПРН-7, ПРН-8
Практичні навички таксації: закладати пробні площі у насадженнях різного віку; проводити таксаційні вимірювання дерев та деревостанів із сучасними приладами; оцінювати продуктивність та стан насаджень.	ПРН-6, ПРН-9, ПРН-10
Практичні навички лісових культур: виконувати роботи з лісового насінництва (заготівля, підготовка та зберігання насіння); вирощувати якісний садивний матеріал і створювати лісові культури; доглядати за культурами.	ПРН-8, ПРН-9
Аналітичні та оцінювальні компетенції: Здійснювати збір та систематизацію дослідного матеріалу; проводити аналіз лісівничо-таксаційних та лісокультурних показників; оцінювати стан насаджень, лісових масивів та формувати обґрунтовані висновки.	ПРН-9, ПРН-10, ПРН-11
Документація та інформаційні технології: вести технічну та облікову документацію; контролювати дотримання правил лісокористування; використовувати комп'ютерну техніку та спеціалізоване ПЗ для таксації та ведення обліку лісових культур.	ПРН-7, ПРН-8, ПРН-20

5. БАЗИ ПРАКТИКИ

Практика здобувачів вищої освіти кафедри лісівництва проводиться на базах практики, діяльність яких відповідає напряму підготовки студентів та забезпечує необхідні умови для виконання програми практики в повному обсязі.

Основними базами проходження практики є **Ботанічний сад УжНУ**, біобаза **«Колочава»**, **надлісництва Закарпатської області**, а також **установи природоохоронного спрямування**, зокрема **національні природні парки «Синевир», «Зачарований край» та «Ужанський»**. Окремі види практик можуть також проходити на базі **Карпатського лісового офісу** відповідно до укладених договорів про співпрацю.

Закріплення здобувачів денної форми навчання за базами практики та призначення керівників практики від кафедри здійснюється на підставі наказу ректора університету, а для здобувачів заочної форми навчання - відповідно до розпорядження декана факультету (директора інституту).

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Індивідуальна робота виконується під час польової практики групами по 2–3 студенти. Завдання полягає у проведенні досліджень і виконанні практичних робіт відповідно до плану практики. Кожен студент повинен самостійно або у складі групи визначати запас деревини різних видів у змішаних деревостанах, розподіляти його за ярусами, вимірювати у висоту дерев та діаметр, оцінювати об'єми стовбурів і повнодеревність, а також аналізувати співвідношення діаметра дерев і виходу ділової деревини. Студенти повинні порівнювати таксаційні показники між різними насадженнями, вести облік результатів вимірювань у польових картках та таблицях і готувати узагальнені дані для звіту.

Що стосується лісових культур, кожен студент виконує завдання зі створення та догляду за культурами, включаючи закладку пробних площ, оцінку стану сіянців і саджанців, догляд за ґрунтом і формування крони рослин. Студенти розробляють навчальний проект створення лісових культур відповідно до типів лісу, складають технологічні схеми робіт у розсадниках та посівних відділеннях, виконують розрахунки потреби в насіннєвому та садивному матеріалі, добривах та інших матеріалах для лісокультурних робіт, оцінюють якість виконаних робіт і оформляють результати у вигляді звітів, таблиць та карток.

Усі завдання виконуються безпосередньо під час натурних робіт і повинні бути оформлені належним чином для подання на кафедру, що забезпечує комплексний контроль знань і практичних навичок студентів.

7. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ «ЛІСОВОЇ ТАКСАЦІЇ ТА ЛІСОВИХ КУЛЬТУР»

Лісова таксація (1 тиждень, 5 днів)

№ з/п	Завдання та зміст роботи	К-сть днів	Об'єкт
1	Прибуття на базу практики. Проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки. Ознайомлення з лісництвом, виробничою базою та колективом. Формування бригад, розподіл обов'язків і видача завдань. Ознайомлення з лісотаксаційною та лісовпорядною документацією	1	Лісництво, біобаз
2	Вимірювання діаметрів і висот дерев із використанням таксаційних приладів. Визначення об'єму дерев за об'ємними та сортиментними таблицями. Закладання пробних площ і облікових площадок. Облік круглих лісоматеріалів та іншої лісопродукції.	2	Лісові масиви, пробні площі
3	Визначення запасу деревостанів різними методами (переліковим, вимірювальним, окомірним). Оцінка основних таксаційних показників насаджень: походження, склад, середній діаметр, середня висота, запас, клас товарності, тип лісу, наявність підросту та підліску	1	Лісові масиви
4	Камеральна обробка результатів польових робіт. Аналіз отриманих матеріалів. Написання та оформлення звіту з навчальної практики. Підбиття підсумків практики. Залік	1	Аудиторія

Лісові культури (1 тиждень, 5 днів)

№ з/п	Завдання та зміст роботи	К-сть днів	Об'єкт
1	Прибуття на базу практики (лісництво, розсадник), інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, ознайомлення з колективом, структурою підприємства та планом робіт. Ознайомлення з організацією роботи лісового розсадника та проведенням лісокультурних робіт.	1	Лісництво, розсадники
2	бір лісового насіння, ознайомлення з технологією переробки шишок і плодів, очищення, сушіння, калібрування та підготовка насіння до висіву. Вивчення методів зберігання та визначення посівних якостей насіння.	1	Лісонасінневі об'єкти, розсадники
3	Технічне приймання лісокультурних робіт: створення лісових культур шляхом садіння та висіву, оцінка якості виконаних робіт, оформлення актів технічного приймання та зведених відомостей. Технічне приймання природного поновлення, переведення лісових культур у категорію ділянок, вкритих лісовою рослинністю	1	Лісові культури, розсадники, природне поновлення
4	Інвентаризація лісових культур 1–3-річного віку, оцінка їхнього стану та приживлюваності, закладання пробних площ і облікових площадок, аналіз росту насаджень, догляд за лісовими культурами та ґрунтом у розсадниках, формування крони саджанців.	1	Лісові культури, розсадники
5	Камеральна обробка матеріалів, написання та оформлення звіту з практики, підсумковий залік.	1	Аудиторія

8. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Студенти денної форми навчання направляються на навчальну практику наказом ректора університету, студенти заочної форми навчання – розпорядженням декана факультету, якщо проведення практики не потребує фінансових витрат з боку університету.

Відповідальність за організацію та контроль проходження навчальної практики покладається на першого проректора університету. Загальне керівництво практикою здійснює керівник навчальної практики від кафедри.

Керівник практики від кафедри:

- перевіряє готовність баз практики та забезпечує всі необхідні умови для її проведення;
- організовує отримання студентами необхідних документів, інвентарю та приладів;
- проводить інструктаж з техніки безпеки та охорони праці і фіксує його у журналі;
- контролює дотримання правил техніки безпеки, нормальних умов праці та побуту студентів під час практики;
- забезпечує якість проходження практики відповідно до програми;
- бере участь у прийомі звітів і заліку студентів;
- після завершення практики подає завідувачу кафедри звіт про її проведення.

Студенти проходять навчальну практику у складі постійних бригад по 4–5 осіб, з яких обираються бригадири для організації роботи групи.

Після закінчення всіх видів робіт, передбачених програмою практики, кожна бригада подає звіт. До нього додають усі отримані польові документи і результати їхньої камеральної обробки, а також пояснювальну записку, що містить опис техніки проведених таксаційних робіт і аналіз отриманих результатів. Матеріали у звіті розташовують у порядку їхнього виконання відповідно до програми практики.

На основі представленого звіту після його перевірки викладач проводить залік, на якому виявляє знання кожного студента окремо з усіх видів виконаної роботи.

9. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Загальні вимоги до оформлення звіту

Текстова частина звіту має бути набрана за допомогою комп'ютера та роздрукована на принтері. Друк здійснюється на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) через півтора міжрядкових інтервали (до 30 рядків на сторінці) шрифтом Times New Roman (розмір 14 пт). Розміри полів: ліве – 25 (30) мм, праве відповідно – 15 (10) мм; верхнє і нижнє – 20 мм. Щільність тексту повинна бути однаковою. Текст основної частини поділяють на розділи та підрозділи. Заголовки структурних частин роботи ("ЗМІСТ", "ВСТУП", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ", "ДОДАТКИ") та розділів друкуються симетрично (по центру) до тексту прописними літерами. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць виконують арабськими цифрами. Нумерація починається з третьої сторінки (з вступу). Номера сторінок проставляють у правому

верхньому куті сторінки без крапки. Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Порядок допуску звіту до захисту практики

Здобувачі, які виконали всі завдання згідно з програмою практики, оформили відповідно до вимог щоденник практики, польовий блокнот, журнал польових робіт отримують залік в останній день практики. Кожний вид діяльності здобувача оцінюється окремо та сумується для виведення підсумкової оцінки. Оцінка за практику виставляється у відомість обліку успішності. Здобувач, який не виконав програму практики, неякісно оформив звіт або несвоєчасно його представив, отримав незадовільну оцінку під час захисту звіту, вважається таким, який не виконав навчального плану.

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Диференційований залік з практики приймається у формі звітної конференції комісією викладачів кафедри.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом та оцінювання їх академічних досягнень викладачі користуються узагальненими критеріями оцінювання:

90-100 балів A	здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань
82-89 балів B	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми навчально-виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності

74-81 балів C	здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає суттєві неточності в стандартно-виробничих ситуаціях
64-73 балів D 60-63 балів E	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержання знання і уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях
35-59 балів FX	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно
0-34 балів F	здобувач не володіє навчально-практичним матеріалом

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бровко Ф. М. Практикум з лісового насінництва. К. : НАУ, 2008. 75 с.
2. Вітер Р. М., Олійник В. С., Шпарик Ю. С. Практикум з «Лісової таксації» для студентів III курсу спеціальності «Лісове господарство». Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2012. 168 с.
3. Гордієнко М. І., Ковалевський С. Б. Догляд за ґрунтом в культурах сосни. К.: Урожай, 1996. 262 с.
4. Гром М. М. Лісова таксація : підручник. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. Львів : Вид-во НЛТУ України, 2007. 416 с.
5. Гром М. М. Таксація насаджень : навчальний посібник. Львів: УкрДЛТУ, 2002. 67 с.
6. Декоративне розсадництво : навчальний посібник / Маурер В. М. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 264 с.
7. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/> (дата звернення: 13.06.2025).
8. Інструкція з впорядкування лісового фонду України. Ч. 1. Польові роботи. Ірпінь, 2006. 75 с.
9. Лісове насінництво : підручник / Дебринюк Ю. М., Калінін М. І., Гузь М. М., Шаблій І. В. – Львів : Світ, 1998. – 432 с.
10. Лісовий кодекс України від 08.02.2006 р. в редакції Закону України № 3404-15 (чинний від 29.03.2006 р.) // ВВР України. – 2006. – № 21. – С. 170.
11. Лісові культури : підручник / Гордієнко М. І., Гузь М. М., Дебринюк Ю. М., Маурер В. М. – Львів : Камула, 2005. – 608 с.
12. Миклуш С. І., Гаврилюк С. А., Часковський О. Г. Дистанційне зондування землі в лісовому господарстві : навч. посібник. Львів: ЗУКЦ, 2012. 324 с.
13. Насіння дерев і кущів. Методи визначання посівних якостей (схожості, життєздатності, доброякісності) : ДСТУ 8558:2015. К.: ДП «УкрНДНЦ», 2017. 87 с.
14. СОУ 02.02–37–476 : 2006. Площі пробні лісовпорядні. Метод закладання. Київ : Мінагрополітики України, 2006. 32 с.
15. СОУ 02.02–37–479 : 2006. Приріст деревний. Класифікація та символіка. Київ : Мінагрополітики України, 2006. 16 с.
16. ТУУ 16.1-00994207-001:2018. Лісоматеріали круглі та пиляні. Візуальні характеристики. Класифікація, терміни та визначення, способи вимірювання. Київ : Держстандарт України, 2019. 125 с.
17. ТУУ 16.1-00994207-005:2018. Деревина дров'яна. Класифікація, технічні вимоги та облік. Київ : Держстандарт України, 2019. 125 с.
18. Цурик Є. І. Таксація дерева та його частин : навчальний посібник. Львів: НЛТУ України, 2006. 328 с.
19. Haglof Sweden. URL : <http://www.haglofsg.com> (дата звернення: 13.06.2025).
20. Timbeter. URL: <https://timbeter.com/> (дата звернення: 13.06.2025).
21. Trestima. URL: <https://www.trestima.com/> (дата звернення: 13.06.2025).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)